

IQLIM O'ZGARISHINI QISHLOQ XO'JALIGIGA TA'SIRI

I.B.Safarov – Qarshi davlat universiteti o'qituvchisi

N.O'.Xoliyorova – Qarshi davlat universiteti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada iqlim o'zgarishining qishloq xo'jaligi sektoriga bo'lgan ta'siri tahlil qilinadi. Iqlim o'zgarishi natijasida yangi kasalliklar, zararkunandalar paydo bo'lib, bu esa qishloq xo'jaligi faoliyatiga to'sqinlik qilmoqda. Bunda, agrotexnik tadbirlar, suv resurslari boshqaruvi va iqlimga moslashish usullarini qo'llashning ahamiyati muhimdir.

Kalit so'zlar: Iqlim o'zgarishi, qishloq xo'jaligi, hosildorlik, agrotexnik tadbirlar, zararkunandalar, suv resurslari, iqlimga moslashish

ВЛИЯНИЕ ИЗМЕНЕНИЯ КЛИМАТА НА СЕЛЬСКОЕ ХОЗЯЙСТВО

Аннотация: В статье анализируется влияние изменения климата на сельскохозяйственный сектор. В результате изменения климата появляются новые болезни и вредители, которые затрудняют сельскохозяйственную деятельность. В этой связи большое значение имеет применение агротехнических мероприятий, методов управления водными ресурсами и адаптации к изменению климата.

Ключевые слова: Изменение климата, сельское хозяйство, производительность, агрономические приемы, вредители, водные ресурсы, адаптация к климату.

IMPACT OF CLIMATE CHANGE ON AGRICULTURE

Annotation: This article analyzes the impact of climate change on the agricultural sector. As a result of climate change, new diseases and pests have emerged, which are hindering agricultural activities. In this regard, the importance of agrotechnical measures, water resources management and the use of climate adaptation methods is important.

Keywords: Climate change, agriculture, productivity, agrotechnical measures, pests, water resources, climate adaptation

Iqlim o'zgarishi - bu jahon bo'ylab kuzatilayotgan global fenomen bo'lib, yer yuzasida o'rtacha haroratning oshishi va iqlim sharoitlarining o'zgarishi natijasida yuzaga kelmoqda. Bu holat insoniyatning ko'plab sohalariga, jumladan qishloq xo'jaligiga jiddiy ta'sir ko'rsatmoqda. Qishloq xo'jaligi — oziq-ovqat ishlab chiqarish, raqamli texnologiyalar va ekologik barqarorlik kabi sohalarda iqlim o'zgarishining yirik salbiy oqibatlariga duch kelmoqda. Iqlimning o'zgarishi, ayniqsa, issiq haroratlar va yog'ingarchilikning o'zgarishi qishloq xo'jaligi mahsulotlarining hosildorligini kamaytiradi. Misol uchun, issiqlik to'lqinlari

ekinlarni o'sishi uchun qulay bo'lmagan sharoitlar yaratadi, bu esa hosilning kamayishiga olib keladi. Qishloq xo'jaligida asosiy ekinlar bo'lgan bug'doy, arpa, makkajo'xori va boshqa o'simliklar o'sishida iqlim sharoitlari muhim rol o'ynaydi.

Iqlim o'zgarishi suv resurslariga ham ta'sir qiladi. Yog'ingarchilikning kamayishi yoki nisbatan yuqori darajada bo'lishi, suv taqchilligiga olib kelishi mumkin. Qishloq xo'jaligida suvni tejash va samarali foydalanish muhim ahamiyatga ega bo'ladi. Daryolar, ko'llar va er osti suvlarining kamayishi ekinlarni sug'orish imkoniyatlarini cheklaydi, bu esa hosildorlikni yanada kamaytiradi.

Zararkunandalar va kasalliklar:

O'zgarayotgan iqlim sharoitlari yangi zararkunandalar va kasalliklarning paydo bo'lishiga sabab bo'lmoqda. Isitmalarning oshishi va o'zgaruvchan yog'ingarchilik yangi kasalliklarning tarqalishiga olib kelishi mumkin. Masalan, qishloq xo'jalik ekinlariga zarar yetkazadigan zararkunandalarning ko'payishi hosilning sifati va miqdoriga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Qishloq xo'jaligida hosilning kamayishi va iqlim o'zgarishining keltirib chiqaradigan qiyinchiliklari ko'plab dehqonlarni ijtimoiy va iqtisodiy qiyinchiliklarga duchor qiladi. Bu, ayniqsa, kambag'al va qishloq hududlarida yashovchi aholi uchun jiddiy xavf tug'diradi. Uyushgan qishloq xo'jaligi sektori uchun iqlim o'zgarishiga moslashish strategiyalarini ishlab chiqish zarur.

Iqlim o'zgarishiga moslashishda eng samarali usullardan biri agrotexnik tadbirlarni qo'llashdir. Bunga yer unumdorligini oshirish, o'simliklarni to'g'ri sug'orish, ekologik va organik usullarni qo'llash kiradi. Bundan tashqari, iqlimga mos ekinlarni tanlash va ularni maxsus agrotexnik choralar bilan himoya qilish ham muhim.

Suvni tejash va samarali boshqarish orqali qishloq xo'jaligida iqlim o'zgarishining salbiy ta'sirlarini kamaytirish mumkin. Zamonaviy sug'orish texnologiyalari, masalan, tomchilatib sug'orish yoki avtomatik suv ta'minoti tizimlari ekinlarni qurg'oqchilikdan himoya qilishga yordam beradi.

Qishloq xo'jaligi uchun yangi iqlim sharoitlariga moslashish muhimdir. Xususan, iqlim sharoitlariga mos o'simliklar va hayvonlar yetishtirish, biotexnologiyalarni qo'llash va o'zgargan sharoitlarga moslab fermerlarga yangi metodlarni o'rgatish zarur.

Iqlim o'zgarishi qishloq xo'jaligiga jiddiy ta'sir ko'rsatmoqda. Hosildorlikning kamayishi, zararkunandalar va kasalliklarning tarqalishi, suv resurslarining kamayishi kabi omillar fermerlarning faoliyatiga ta'sir qiladi. Biroq, iqlimga moslashish strategiyalarini ishlab chiqish va agrotexnik tadbirlarni qo'llash orqali bu ta'sirlarni kamaytirish mumkin. Shuningdek, qishloq xo'jaligida barqaror rivojlanishni ta'minlash uchun global hamkorlik va iqlim o'zgarishiga qarshi kurashish zarur.

Iqlim o'zgarishini oldini olish uchun ko'plab chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur. Bu chora-tadbirlar global va mahalliy darajada birgalikda ishlashni talab qiladi. Quyida iqlim o'zgarishini oldini olish uchun amalga oshirilishi kerak bo'lgan asosiy chora-tadbirlar keltirilgan: Issiqxona gazlarining, ayniqsa, karbonat anhidrid (CO_2), metan (CH_4), va azot oksidi (N_2O) gazlarining chiqishini kamaytirish iqlim o'zgarishini oldini olishda muhim omil hisoblanadi. Bu maqsadga erishish uchun quyidagi tadbirlar zarur: Yoqilg'i va energiya samaradorligini oshirish: Energiyani samarali ishlatish va qayta tiklanuvchi energiya manbalariga (quyosh, shamol, geotermal va biogaz) o'tish. Bu energiya manbalarining chiqarilishining kam bo'lishini ta'minlaydi. Karbon izini kamaytirish: Transport sohasida elektr transport vositalarini kengaytirish, ko'mir va neft kabi chiqindilarni ko'proq ishlatadigan energiya manbalaridan voz kechish.

Xulosa: Iqlim o'zgarishi qishloq xo'jaligiga keng miqyosda ta'sir ko'rsatmoqda. Bunda asosiy ta'sirlar qishloq xo'jaligi mahsulotlarining hosildorligi, yerning unumdorligi, suv resurslarining taqsimlanishi va qishloq aholisining yashash sharoitlariga bog'liq. Iqlimning isishi va o'zgarishi ekinlarning o'sish davrini, zararkunandalarning faoliyatini va kasalliklarning tarqalishini o'zgartirishi

mumkin. Bu holat, ayniqsa, rivojlanayotgan mamlakatlar, jumladan O'zbekistondagi qishloq xo'jaligi uchun muammolarni keltirib chiqaradi.

Qishloq xo'jaligida iqlim o'zgarishiga moslashish uchun zamonaviy texnologiyalarni qo'llash, suvni tejash va resurslarni boshqarishni yaxshilash zarur. Shuningdek, qishloq xo'jaligi sektori va uning aholisini o'zgartirgan iqlim sharoitlariga tayyorlash muhim ahamiyatga ega.

Taklif va tavsiyalar:

1. **Suv resurslarini samarali boshqarish:** Iqlim o'zgarishining ta'sirini kamaytirish uchun suvni tejash texnologiyalarini keng joriy etish zarur. Drip sug'orish tizimlari va boshqa samarali sug'orish usullarini ishlab chiqish va keng tarqatish muhim.

2. **Qishloq xo'jaligi madaniyatini diversifikatsiya qilish:** Turli iqlim sharoitlariga moslashgan ekin turlarini ekish, shu jumladan qurg'oqchilikka chidamli va iqlim o'zgarishiga mos keladigan navlarni tanlash zarur.

3. **Oqilona resurslardan foydalanish:** Energiyani tejash va qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishni ko'paytirish orqali qishloq xo'jaligining ekologik izini kamaytirish mumkin.

4. **Ilmiy tadqiqotlar va innovatsiyalarni rivojlantirish:** Qishloq xo'jaligiga iqlim o'zgarishining ta'sirini o'rganish va yangi, samarali qishloq xo'jalik texnologiyalarini ishlab chiqish uchun ilmiy-tadqiqot institutlarini qo'llab-quvvatlash muhim.

5. **Qishloq aholisi uchun ta'lim va treninglar:** Qishloq xo'jaligi fermerlariga iqlim o'zgarishiga qarshi kurashish va samarali ishlab chiqarish usullarini o'rgatish uchun maxsus ta'lim dasturlarini tashkil etish zarur.

6. **Xalqaro hamkorlik va tajriba almashish:** Iqlim o'zgarishiga qarshi kurashishda xalqaro hamkorlikni kuchaytirish va tajribalarni o'rganish, ilg'or texnologiyalarni joriy etish orqali samarali yechimlarni ishlab chiqish mumkin.

Adabiyotlar

1. Файзуллаев М. А. Жанубий Узбекистон кишлод хужалиги географияси //Монография. К, арши-2019. Б. – Т. 246.
2. Навотова Д. И. Қашқадарё вилояти қишлоқ хўжалиги географияси ва уни карталаштиришнинг баъзи масалалари //Экономика и социум. – 2022. – №. 3-2 (94). – С. 721-725.
3. Safarov I. B. Developing in mubarak district pilgrimage tourism //Экономика и социум. – 2024. – №. 5-2 (120). – С. 590-593.
4. Safarov I. B., Poyanov J. P. Forms and content of tourism //Экономика и социум. – 2024. – №. 4-1 (119). – С. 491-494.
5. Qurbonov P. R. Iqlim o'zgarishi sharoitida tekislik mintaqasi shaharlarining rivojlanish xususiyatlari (Janubiy O'zbekiston misolida) //Экономика и социум. – 2023. – №. 10 (113)-1. – С. 210-214.
6. Usmanova R., Safarov I. O'zbekistonda turizmni shakllantirishning geografik jihatlari//Yangi O'zbekistonda milliy turizm istiqbollari. – 2024. – Т. 1. – №. 01.
7. Safarov I. B., Loqayeva Z. P. Unique features and potential of pilgrimage tourism //Экономика и социум. – 2024. – №. 4-2 (119). – С. 453-458.
8. Safarov I. B., Rasulov F. I. Development of social spheres in the cities of Kashkadarya region //Educational Research in Universal Sciences. – 2024. – Т. 3. – №. 4. – С. 85-90.
9. Safarov I. B., Rasulov F. I. Prospects for the development of pilgrimage tourism (on the example of Koson district) //Educational Research in Universal Sciences. – 2023. – Т. 2. – №. 4. – С. 189-191.
10. Safarov I. B. Geographical features of pilgrimage tourism (in the case of Kashkadarya region) //Экономика и социум. – 2023. – №. 2 (105). – С. 321-324.